

Introduction

Contemporary Poetry and Affect Studies: Theoretical Approaches and Readings

---

This special issue has a dual aim. Firstly, it intends to reflect on how applicable the framework of affect theory is to poetry and, in turn, explore the symbiosis or connections between affect studies, and other theoretical and methodological approaches. Secondly, it proposes using affect to interpret contemporary poetry with a view to revealing new possible readings of texts and how they are understood.

Based on a well-founded tradition—including Spinoza, Deleuze-Guattari and Brian Massumi—which deems affect as anything that frames and modifies our ability to act, one could state that affect always implies a relationship with the other. This focus on otherness is a thought-provoking field of exploration for an area such as poetry, whose study has traditionally focused on the individual, as well as intimate, non-transferrable aspects.

Nevertheless, and despite the major impact of affect theory on cultural and literary studies in recent decades, many questions remain open in the specific area of poetry. For example, how does poetry affectively respond to the anthropogenic crisis? What role do affects play in establishing poetry as a contested discourse to hegemonic values? Due to its emotional bias, can poetry be an interrogative counter-discourse in conventional academic writing? What is the link between writing, corporeality and affect? What is the relationship between different forms of pragmatic and emotional representation? How does the shift from the personal to the collective take place when expressing feelings of pain? How important has queer theory been in depathologising negative feelings as failures or shame? How do individuals marked by migration or diaspora experiences react emotionally to reading poetry with nostalgic subjects?

In line with these questions, this special issue looks at four areas of enquiry that are respectively linked to intersecting critical perspectives, the use of new forms of writing and criticism, the representation of passions and the emotional reception of texts.

The first of these areas reflects on the convergence between affect studies and other theoretical and methodological approaches. One of these convergences concerns affect studies and ecocriticism, supported by the fact that both areas of research share the recovery of concepts—emotion for the former and nature for the latter—which had traditionally been deemed sterile terrain from a theoretical standpoint. This convergence could, for example, be approached from so-called ecopoetics or the study of the alignment between environmental awareness, concern for environmental disaster and the performativity of creative writing (Knickerbocker, 2012; Lidström & Garrard, 2014). In her article “On Affect and Ecopoetics”, Katarzyna Paszkiewicz explores this symbiosis from new materialism and looks into poetry’s potential to go beyond an anthropocentric focus. She uses the concept of *vibrant matter* coined by Jane Bennett (2010), which tackles the conception of matter as passive and inert, and—in line with approaches adopted by theorists such as Donna Haraway—delves into the nexus between biological bodies and non-organic elements, in tandem with the affective aspect of this encounter.

Ecopoetics can be distilled into textual forms such as ecopoetry. As Ann Fisher-Wirth and Laura-Gray Street state, “ecopoetry enacts through language the manifold relationship between the human and the other-than-human world” (2013: xxx). Framed from an ecocritical and ecopoetics viewpoint, Elisenda Marcer’s contribution questions how ecohumanism manifests in poetic imagination (specifically, in tales of destruction,

extinction and irreversibility), and through which emotions it materialises. Within these emotions, guilt conjures new interpretative possibilities since, in modern subjectivity, it transcends the limits of the individual and becomes part of the collective unconscious of humankind. In this light, and based on the poetry of Mireia Calafell, Núria Mirabet and Silvie Rothkovic, Marcer focuses on analysing guilt as a poetic theme with regard to environmental issues.

Another convergence arises between affect studies and subaltern studies. In this vein, the question posited by Leticia Sabsay is noteworthy: “How does the investment in a democratic imaginary manage to shift despair, resignation, indifference, or condescending compassion into political solidarity, and collective, active resistance to this violence?” (2016: 294). Taking Tony García del Río’s posthumous collection, *Resistir a les palpentes*, Mercè Picornell’s work examines the intersection between affect and subaltern from a concept of compassion, understood in both its emotional and solidarity facet. In her reading, compassion is a complex affect that brings us into contact with otherness, whilst also having a basis in distance or inequality. Sara Ahmed or Lauren Berlant’s approaches already accommodate a social and political ideation of emotions, considering aspects such as discrimination and inequality. Bringing together affect and subaltern enables us to reflect on power structures that support the processes of domination, as well as on the affective stance of critics with regard to their subject area.

The second area of enquiry focuses on new forms of academic-creative writing (including poetry) that find a productive correlation in affect studies. One of these is gender (so to speak) in fictocriticism, which could be defined as a writing that mixes fact and fiction, theory, poetry, ethnographic testimony and autobiography. Katrina Schlunke and Anne Brewster point out that fictocriticism “both changes and challenges what scholarly work is” and that “it wants to wear its weird politics of pleasure and passion on its sleeve in a way that is naturally theoretical and practical and personal” (2005: 393). In turn, Anna Gibbs (2005) identifies fictocriticism with a challenge to the paralysing restrictions imposed by academic disciplines, highlighting its importance amongst feminist authors (Cixous, Irigaray, Marini, Wittig, etc.) who have sought to avoid submission and the uncritical repetition of the intellectual discourse of authority.

Taking this text type as a basis, with its combination of the personal, political and theoretical, and framing the problem of separation between fiction and criticism, Marcelo Fornari’s article analyses the conceptualisation of affects in the book *The Hundreds*, a collection of texts or “theoretical poems” written jointly by Lauren Berlant and Kathleen Stewart. Fornari states that the project is an attempt to theorise “ordinary affects” through a collaborative experimental work that enables enquiry into the affective conditions of the present, with a constant speculative volition. As the authors states, “We find speculative possibility not in dead matter or hypervalent structure but in rhythms interrupted, the shoot of an affect, trouble brewing in a posture” (Berlant & Stewart 2019: 42).

The contributions from Ferran Miquel Benaiges and Cristina Fernández Recasens could also be situated in this same field of experimentation with new critical and interpretation tools. Both authors analyse the poetry collection *L’animal que parla* by Josep-Anton Fernández based around three pillars: affect studies, the concept of the body as a surface of blurred limits—what they term “unregulated permeability”—and the interpretative technique of body mapping, a creative research method that comprises outlining silhouettes or parts of the body to identify emotions such as rage, love or sadness (Boydell, 2021). Orifices, surfaces and bodily viscosities in Fernández’s poems are a way to relate to otherness, as well as the locus of pleasure and danger. In this sense, affects are *localised* by being iconically stamped on a body map.

The third area is the representation of affects and emotions in poetic texts. Antoni Maestre-Brotons analyses the poetry of counterculture author Pepe Sales, based on an enquiry into pain that examines both its “autonomous” dimension resistant to interpretation (in Massumi’s terms) and its social aspect. In the former sense, he considers Elaine Scarry’s observations (1985) on the inexpressible nature of pain that destroys language to become pre-linguistic babble. In the latter, he takes the ideas of David Le Breton (1995) and others, for whom pain transcends the physiological to become a moral reflection that intricately reveals the relationship between sufferers and the world. In this sense, pain is conceived as an event and, in turn, as a palimpsest where cultural factors, experiences, emotions and expectations overlay. The pain expressed in Sales’ creative work is thus polysemic: it metonymically represents the generation decimated by drugs and AIDS in the 1980s and 90s; it is a synonym for the systemic inability of the Spanish Transition (shackled to the past) to implement radical social transformation; and meanwhile, it raises awareness of the precarious nature of lives scarred by vulnerability.

Finally, the fourth area of enquiry looks at the affective reception of texts. Ariadna Saiz’s article takes the diasporic poem “Synesthesia” by Ethiopian author Mahtem Shiferraw (who takes us on a synaesthetic journey through her childhood imagination) to look at reactions sparked amongst women of African descent in London upon reading the poem. Based on the testimony of these six women, the study sets out the emotional reactions and references that they associate with the chromaticism of the original poem. Saiz looks into the recurrent emotions that emerge based on keywords from the women’s testimonies, the objects imbued with these emotions and, finally, the identity associations that stem from their interactions with the poem. The underlying theory of the author’s approach is the dynamic concept of affects defended by Sara Ahmed (2004): the interest in how emotions move and circulate. With regard to Shiferraw’s poem, the emotions sparked in the readers create a swaying movement between home and destination. This swaying highlights the permeable nature of the public and private spheres.

In short, and through the theoretical prism of affect studies, this collection of articles delves into the representation of affects and emotions, alongside their social, political and ethical implications. The articles look into issues such as the politics of affect and its relation to power, resistance, the body, ecopoetics and reception processes. Ultimately, they suggest readings of poetry texts that break away from a traditional approach, which reduces poetry to a closed self-sufficient expression of intimacy, to view it rather as a dynamic and receptive expression of contact.

This special issue is part of the research project *Contemporary Catalan Poetry from the Point of View of Affect Studies* (PID2019-105083GB-I00 / AEI / 10.13039/501100011033, University of the Balearic Islands), funded by the Spanish Ministry of Science and Innovation.

Margalida Pons and Caterina Calafat

BIBLIOGRAPHIC REFERENCES

- Ahmed, Sara. 2004. *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bennett, Jane. 2010. *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Durham & London: Duke University Press.

- Berlant, Lauren and Kathleen Stewart. 2019. *The Hundreds*. Durham & London: Duke University Press.
- Boydell, Katherine M., ed. 2021. *Applying Body Mapping in Research. An Arts-Based Method*. London & New York: Routledge.
- Brown, Steven D. and Paul Stenner. 2001. "Being affected: Spinoza and the psychology of emotion". *International Journal of Group Tensions*, 30(1): 81-105.
- Deleuze, Gilles and Félix Guattari. 1980. *Mille plateaux*. Paris: Les Éditions de Minuit.
- Gibbs, Anna. 2005. "Fictocriticism, Affect, Mimesis: Engendering Differences". *Text*, 9(1). <https://textjournal.scholasticahq.com/article/31879-fictocriticism-affect-mimesis-engendering-differences>
- Knickerbocker, Scott. 2012. *Ecopoetics: The Language of Nature, the Nature of Language*. Amherst: University of Massachusetts Press.
- Le Breton, David. 1995. *Anthropologie de la douleur*. Paris: Éditions Métailié.
- Lidström, Susanna and Greg Garrard. 2014. "Images Adequate to Our Predicament: Ecology, Environment and Ecopoetics". *Environmental Humanities*, 5(1): 35-53.
- Massumi, Brian. 2015. *Politics of Affect*. Cambridge: Polity.
- Sabsay, Leticia. 2016. "Permeable Bodies: Vulnerability, Affective Powers, Hegemony". In *Vulnerability in Resistance*, ed. Judith Butler, Zeynep Gambetti, and Leticia Sabsay. Durham & London: Duke University Press, 278-302.
- Scarry, Elaine. 1985. *The Body in Pain. The Making and Unmaking of the World*. Oxford: Oxford University Press.
- Schlunke, Katrina and Anne Brewster. 2005. "We Four: Fictocriticism again". *Continuum: Journal of Media & Culture Studies*, 19(3): 393-395.

Introducció

Poesia contemporània i estudis afectius: aproximacions teòriques i lectures

---

L'objectiu d'aquest número monogràfic és doble. En primer lloc, pretén reflexionar sobre l'aplicabilitat del marc de les teories afectives a l'àmbit de la poesia i, alhora, explorar simbiosis o punts de contacte entre els estudis de l'afecte i altres orientacions teòrico-metodològiques. En segon lloc, proposa posar en ús l'eix afectiu per a la interpretació de la poesia contemporània, amb l'esperança de revelar noves possibilitats de lectura i comprensió dels textos.

Tot partint d'una tradició ben consolidada —Spinoza, Deleuze-Guattari i Brian Massumi, entre d'altres— que considera l'afecte com tot allò que determina i modifica la nostra capacitat d'actuar, podem afirmar que l'afectiu implica sempre una relació amb l'altre. Aquest èmfasi en l'alteritat és un camp d'exploració suggeridor en un territori com el de la poesia, l'estudi de la qual s'ha centrat convencionalment en allò individual, íntim i intransferible.

No obstant això, malgrat l'impacte intens de les teories afectives en els estudis culturals i literaris en les últimes dècades, en el camp específic de la poesia encara queden moltes qüestions per abordar. Per exemple, com respon afectivament la poesia a les crisis de causa antropogènica?; quin paper fan els afectes en la constitució de la poesia com a discurs de contestació als valors hegemònics?; pot esdevenir la poesia, pel seu biaix emocional, un contradiscurs que qüestiona l'escriptura acadèmica convencional?; quin és el vincle entre escriptura, corporalitat i afecte?; quina relació existeix entre les diferents formes de figuració pragmàtica i la representació de les emocions?; com es produeix el pas d'allò personal a allò col·lectiu en l'expressió de sentiments com el dolor?; quina importància ha tingut la teoria queer en la despatologització de sentiments negatius com el fracàs o la vergonya?; com reaccionen emocionalment a la lectura de poemes de contingut nostàlgic els subjectes marcats per experiències de migració o diàspora?

Seguint el fil d'aquestes preguntes, aquest número monogràfic para esment a quatre àmbits d'indagació que es relacionen, respectivament, amb l'encreuament entre perspectives crítiques, amb l'ús de noves formes d'escriptura i de crítica, amb la representació de les passions i amb la recepció emocional dels textos.

El primer d'aquests àmbits és la reflexió sobre la confluència dels estudis de l'afecte amb altres camins teòrics i metodològics. Una d'aquestes confluències és la que es produeix entre els estudis afectius i l'ecocrítica, sostinguda en el fet que ambdós camps de recerca tenen en comú la recuperació de conceptes —el d'emoció, en el primer cas i el de natura, en el segon— que tradicionalment havien estat considerats estèrils des del punt de vista teòric. Aquesta confluència pot abordar-se, per exemple, des de l'àmbit de l'anomenada ecopoètica o estudi de l'aglutinació entre la consciència ecològica, la preocupació pel desastre ambiental i la performativitat de l'escriptura creativa (Knickerbocker, 2012; Lidström i Garrard, 2014). En el seu article «On Affect and Ecopoetics», Katarzyna Paszkiewicz explora aquesta simbiosi des del nou materialisme i investiga el potencial de la poesia per a anar més enllà d'allò antropocèntric. Per això se serveix del concepte de vibrant matter encunyat per Jane Bennett (2010), que combat la concepció de la matèria com quelcom passiu i inert i que —en la línia encetada per pensadores com Donna Haraway— s'interessa pel nexa que uneix els cossos biològics i els elements no-orgànics i per la dimensió afectiva d'aquest encontre.

El pensament eco-poètic es pot concretar en formes textuais com l'ecopoesia. Com afirmen Ann Fisher-Wirth i Laura-Gray Street, «ecopoetry enacts through language the manifold relationship between the human and the other-than-human world» (2013: xxx). Plantejada des d'un punt de vista ecocrític i eco-poètic, l'aportació d'Elisenda Marcer es pregunta de quina manera es manifesta l'ecohumanisme en la imaginació poètica — específicament davant els relats de destrucció, d'extinció i d'irreversibilitat— i a partir de quines emocions es materialitza. Entre aquestes emocions, la culpa genera noves possibilitats interpretatives, atès que, en la subjectivitat moderna, transcendeix els límits de l'individual i passa a formar part de l'inconscient col·lectiu de l'espècie humana. Així, basant-se en la poesia de Mireia Calafell, Núria Mirabet i Silvie Rothkovic, Marcer analitza la culpa com a tema poètic en relació amb les qüestions mediambientals.

Una altra forma de confluència és aquella que sorgeix entre els estudis afectius i els estudis subalterns. És significativa la pregunta que es planteja en aquest sentit Leticia Sabsay, «how does the investment in a democratic imaginary manage to shift despair, resignation, indifference, or condescending compassion into political solidarity, and collective, active resistance to this violence?» (2016: 294). A partir del poemari pòstum de Tony García del Ríu *Resistir a les palpentes*, el treball de Mercè Picornell examina aquesta intersecció entre l'afectiu i el subaltern des del concepte de compassió, entès tant en el vessant emotiu com en el solidari. En la seva lectura, la compassió és un afecte complex que ens posa en contacte amb l'alteritat però que alhora es basa en una distància o desigualtat. El pensament de Sara Ahmed o Lauren Berlant ja conté una concepció social i política de les emocions, que té en compte aspectes com la discriminació i la desigualtat. Insistir en aquesta via acostant l'afectiu al subaltern permet reflexionar sobre les estructures de poder que afavoreixen els processos de domini i sobre la posició afectiva del crític en relació al seu objecte d'estudi.

El segon àmbit de recerca para esment a noves formes d'escriptura acadèmicocreativa (poesia inclosa) que troben en els estudis de l'afecte un correlat productiu. Una d'aquestes formes és el gènere (per anomenar-lo d'alguna manera) del fictocriticisme, que pot definir-se com una escriptura que barreja el factual i el fictici, la teoria, la poesia, el testimoni etnogràfic i l'autobiogràfic. Katrina Schlunke i Anne Brewster apunten que el fictocriticisme «both changes and challenges what scholarly work is», i que «it wants to wear its weird politics of pleasure and passion on its sleeve in a way that is naturally theoretical and practical and personal» (2005: 393). Al seu torn, Anna Gibbs (2005) identifica el fictocriticisme amb un desafiament a les prohibicions paralitzants imposades per les disciplines acadèmiques, i assenyala la seva importància entre aquelles autores feministes (Cixous, Irigaray, Marini, Wittig...) que han cercat evitar la submissió i la repetició acrítica dels discursos intel·lectuals d'autoritat.

A partir d'aquesta tipologia textual, que barreja allò personal, allò polític i teòric, i que problematitza la separació entre la ficció i la crítica, l'article de Marcelo Fornari estudia la conceptualització dels afectes en el llibre *The Hundreds*, una col·lecció de textos o «poemes teòrics» escrit a dues mans per Lauren Berlant i Kathleen Stewart. Fornari sosté que el projecte és un intent de teoritzar els «afectes ordinaris» mitjançant un treball col·laboratiu i experimental que permet indagar en les condicions afectives del present, sempre des d'una voluntat especulativa. Com afirmen les autores, «We find speculative possibility not in dead matter or hypervalent structure but in rhythms interrupted, the shoot of an affect, trouble brewing in a posture» (Berlant i Stewart, 2019: 42).

En aquest mateix camp d'experimentació, amb nous instruments crítics i interpretatius, pot situar-se l'aportació de Ferran Miquel Benaiges Pallarés i Cristina

Fernández Recasens. Tots dos autors analitzen el poemari *L'animal que parla* de Josep-Anton Fernández partint de tres pilars: els estudis afectius, la concepció del cos com una superfície de límits borrosos —és el que denominen «permeabilitat no regulada»— i la tècnica interpretativa del *body mapping*, un mètode de recerca creativa que consisteix a dibuixar siluetes o parts del cos per a identificar emocions com la ira, l'amor o la tristesa (Boydell, 2021). En els poemes de Fernández, orificis, superfícies i viscositats corporals constitueixen una manera de relacionar-se amb l'alteritat, i són també el locus del gaudi i del perill. D'aquesta manera, els afectes queden *localitzats*, plasmats icònicament en una cartografia corporal.

El tercer àmbit és la representació d'afectes i d'emocions en el text poètic. Antoni Mestre-Brotons analitza la poesia de Pepe Sales, autor contracultural, a partir de la indagació en el dolor, que examina tant en la seva dimensió «autònoma» i resistent a la interpretació —en la terminologia de Massumi— com en el seu vessant social. En el primer sentit, té en compte les observacions d'Elaine Scarry (1985) sobre la inexpressabilitat del dolor, que destrueix el llenguatge fins a convertir-lo en un balboteig prelingüístic. En el segon sentit, es basa en David Le Breton (1995) i altres autors per als quals el dolor transcendeix el fisiològic i es converteix en un reflex moral que revela de manera complexa la relació que qui el sofreix manté amb el món. El dolor es concep, així, alhora com un esdeveniment i com un palimpsest en el qual se superposen factors culturals, experiències, emocions i expectatives. D'aquesta manera, el dolor que expressa l'obra creativa de Sales és polisèmic: representa metonímicament la generació destruïda per la droga i per la sida en els 80 i els 90; és un símptoma de la incapacitat del règim de la Transició —esclau del passat— per a dur a terme una transformació radical de la societat; i afavoreix la presa de consciència de l'existència de vides precàries, marcades per la vulnerabilitat.

Finalment, el quart àmbit d'indagació és la recepció afectiva dels textos. L'article d'Ariadna Saiz parteix del poema de temàtica diaspòrica «Synesthesia» de l'escriptora etiop Mahtem Shiferraw —que realitza un recorregut sinestèsic per l'imaginari de la seva infantesa— i de les reaccions que la lectura d'aquest poema suscita en sis dones afrodescendents arrelades a Londres. A partir del testimoniatge de les sis dones, l'estudi recull les emocions generades i els referents que cadascuna d'elles associa al cromatisme del poema original. Saiz s'interessa per les emocions recurrents que afloren a partir de les paraules clau dels seus testimonis, pels objectes en els quals s'encarnen aquestes emocions i, finalment, per les associacions identitàries que emergeixen de la seva interacció amb el poema. El substrat teòric de la seva proposta és la concepció dinàmica dels afectes defensada per Sara Ahmed (2004), el seu interès per la manera en què es mouen i circulen les emocions. En el cas del poema de Shiferraw, les emocions que suscita en les seves receptors creen un moviment de vaivé entre el lloc d'origen i el de destinació, i aquest vaivé demostra la permeabilitat entre les esferes del públic i del privat.

En conclusió, mitjançant el prisma teòric dels estudis afectius, els articles recollits aprofundeixen en la representació d'afectes i emocions, i en les implicacions socials, polítiques i ètiques d'aquesta representació. Aborden qüestions com la política de l'afecte i les seves relacions amb el poder, la resistència, el cos, l'ecopoètica i els processos de recepció. Suggereixen, en definitiva, lectures del text poètic que trenquen amb la visió tradicional —que redueix la poesia a una crònica de la intimitat, closa i autosuficient—, per a entendre'l, en canvi, com una expressió dinàmica i receptiva al contacte.

Aquest número monogràfic s'inscriu en el projecte de recerca *La poesia catalana contemporània des de la perspectiva dels estudis afectius: teories, implicacions de gènere i aplicacions a pràctiques textuals i performatives* (Ministerio de Ciencia e Innovación PID2019-105083GB-I00 / AEI / 10.13039/501100011033).

Margalida Pons i Caterina Calafat

REFERÈNCIES

- Ahmed, Sara. 2004. *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bennett, Jane. 2010. *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Durham i Londres: Duke University Press.
- Berlant, Lauren and Kathleen Stewart. 2019. *The Hundreds*. Durham i Londres: Duke University Press.
- Boydell, Katherine M., ed. 2021. *Applying Body Mapping in Research. An Arts-Based Method*. Londres i Nova York: Routledge.
- Brown, Steven D. and Paul Stenner. 2001. "Being affected: Spinoza and the psychology of emotion". *International Journal of Group Tensions*, 30(1): 81-105.
- Deleuze, Gilles and Félix Guattari. 1980. *Mille plateaux*. París: Les Éditions de Minuit.
- Gibbs, Anna. 2005. "Fictocriticism, Affect, Mimesis: Engendering Differences". *Text*, 9(1). <https://textjournal.scholasticahq.com/article/31879-fictocriticism-affect-mimesis-engendering-differences>
- Knickerbocker, Scott. 2012. *Ecopoetics: The Language of Nature, the Nature of Language*. Amherst: University of Massachusetts Press.
- Le Breton, David. 1995. *Anthropologie de la douleur*. París: Éditions Métailié.
- Lidström, Susanna and Greg Garrard. 2014. "Images Adequate to Our Predicament: Ecology, Environment and Ecopoetics". *Environmental Humanities*, 5(1): 35-53.
- Massumi, Brian. 2015. *Politics of Affect*. Cambridge: Polity.
- Sabsay, Leticia. 2016. "Permeable Bodies: Vulnerability, Affective Powers, Hegemony". En *Vulnerability in Resistance*, ed. Judith Butler, Zeynep Gambetti, i Leticia Sabsay. Durham & London: Duke University Press, 278-302.
- Scarry, Elaine. 1985. *The Body in Pain. The Making and Unmaking of the World*. Oxford: Oxford University Press.
- Schlunke, Katrina and Anne Brewster. 2005. "We Four: Fictocriticism again". *Continuum: Journal of Media & Culture Studies*, 19(3): 393-395.